

MICHA KLEIN: ARCHITECT VAN EEN VIRTUEEL PARADIJS...

Door: Nico Burssens (origineel gepubliceerd door Snoeks, 2000)

De Nederlandse kunstenaar Micha Klein (1964, Harderwijk) is een gelukkig man. Zijn computerkunst is door de dansende jeugd in de jaren negentig razend populair geworden en stilaan druppelen zijn werken bij musea en kunstverzamelaars binnen. Klein is door zijn kunst en met zijn positivisme een erkend wegbereider van het nieuwe millennium geworden.

Bij een bezoek aan een kunstenaarsatelier stelt men zich een doordringende geur van terpentijn voor, evenals uitgedroogde kwasten, massa's lege verfpotten, bevlekte plafonds, muren en vloeren. En lege flessen drank horen hier meestal ook bij. Maar bij het betreden van de witbeige werkruimte van Micha Klein, aan de Herengracht in Amsterdam, maken we kennis met een smetteloze studio waarin vier beeldschermen in lijn achter hun toetsenborden staan opgesteld. Verder springen een toren van videoapparatuur, shuttles, betacam-players en -recorders, montagetafels en een effectenbank in het oog. Hier staat geen ezel met een opgespannen canvas, maar wel een fortuin aan soft- en hardware. Micha Klein -een atleet met blond gestyld haar, twee oorringen in het linkeroor, purper gelakte nagels, zwarte kledij, zwarte plateauschoenen en prachtige blauwe ogen (deze atleet slaapt nooit alleen) – zit in een orthopedisch juiste houding aan het scherm en stuurt de muis van de Silicon Graphics naar de bits en bytes die, in zijn ogen, kleuring verdienen. Drie personen werken er fulltime en staan volledig ten dienste van deze -voor velen - nieuwe kunststroming. Het gaat Micha voor de wind. De telefoon staat nooit stil en de elektronische postbode is overbezet. Micha straalt. Waar huist de onrustige man in hem, vragen we ons af?

DE GROOTHEID ACHTER KLEIN

"Hoi, ik ben Micha." Stevige handdruk. "Zin in een kopje koffie?" We krijgen heerlijk schuimende espresso. Het is hier goed toeven. Opgewonden start de conversatie. "Het gaat goed met mij, ja..." Neen, hij werd niet in een gouden wieg geboren. Nochtans stonden de sterren goed. Vader was beeldhouwer, broer Onno doorliep al eerder de academie en de jonge Klein mocht zijn eigen gang gaan. Hij schilderde, speelde

gitaar in een would-be punkgroep en schopte -zoals dat toen hoorde - tegen alles en iedereen aan. In 1983 schreef hij zich als broekje in aan de Amsterdamse Rietveld Academie, voor de richting Schilderkunst. Veel nuttigs kwam hij niet te weten. De dialoog tussen meester en leerling kwam pas later tot stand. "Ik was al een kunstenaar en hoefde het niet meer worden. Dat begrepen ze niet. Mijn eerste jaar moest ik overdoen, ik had de leerstof niet geassimileerd zoals het hoorde. Twee leraren die mij niet lieten overgaan kochten wel enkele werken. Toen begon er in mij iets te dagen."

Tobben en zich verongelijkt voelen, behoren niet bij Micha's karakter, evenmin als het schilderen van stillevens en fruit. Hij schilderde, fotografeerde en filmde in hoog tempo verder -hoofdzakelijk figuratief en direct - en werd geïnspireerd door de graffiti. Zijn beeldverhaal bracht hij wars van alle conventies en geboden. De academie vormde nu niet onmiddellijk een poel van inspiratie... Het debat over de postmodernistische schilderkunst en fotografie ging aan de leraren voorbij. Niet geheel tevreden studeerde, schilderde, fotografeerde en musiceerde Micha in een hoog tempo verder, tot hij op een dag een computer -eentje van een verdwenen soort, een Amiga - ontdekte in de kelder van de academie. Wel vreemd dat een instelling die voor creatief en vernieuwend zou moeten doorgaan een computer in de kelder verstopte en niet ten prooi liet vallen aan studenten (misschien was dit niet eens zo'n slecht idee in de punktijd: computer effe sloop!). Na een jaar geschuif met de muis, vergezeld van onophoudelijke acid housemuziek, kwamen de beelden waar hij tevreden over was. Via via, kwam hij in contact met Ad Degen, directeur van het fotolaboratorium Souverein. Deze man spoorde Micha aan en sponsorde zijn hoogtechnologisch en goed onthaalde video-eindexamenwerk.

MICHA DA VINCI

Computerkunst werd, en wordt in zekere mate, niet voor vol aanzien. De eerste grafische beelden werden gemaakt door wetenschappers en computertechici. Zij maakten de techniek mogelijk, maar de verbeelding ontbrak nog. De eerste pioniers op computerkunstgebied werden in artistieke middens afgedaan als inspiratieloos en slaafs. In de ogen van de critici vormden computerbewerkingen geen kunst. Zelden is een vernieuwing in de kunst zo gewelddadig aangepakt en bijna afgeslacht. Schrik voor het onbekende? Een conservatieve reflex? Hoe harder de kritiek, hoe meer Klein de buik vol kreeg van de traditionele kunstwereld en critici. Maar Micha sliep er niet minder om en werkte gestaag verder. Inmiddels werkte hij bij het fotolaboratorium Souverein, waar Nederlands eerste grafische paintbox stond. Micha was de eerste die het 'dure toestel kon en mocht manipuleren. Hij had voor zichzelf al uitgemaakt dat zijn artistieke toekomst bij de computer lag. De arbeid bij Souverein vormde voor hem een ideale combinatie om zowel de beeldtaal van de fotografie als die van de computer te leren beheersen. Veel tijd om te spelen was er tijdens de werkuren niet. De kunstenaar in hem sliep overdag en zonder het echt te willen, werd hij de machinist die de ene opdracht na de andere mocht voortslepen. Op reclamegebied heeft hij alles gedaan: auto's geretoucheerd, sigaretten en peuken 'herbewerkt' tot overheerlijke ta- bakstokjes, bier doen schuimen en dames doen blozen... Bij dit alles werd hij geflankeerd door de kapitaalkrachten uit de reclamewereld die hiervoor al gauw duizenden euro's per dag neertelden. Dit alles leek leuk, vooral in het begin, maar na de tiende wagen kon hij het wel. Het was goed voor het 'métier' en zeuren deed hij niet. Gaandeweg realiseerde hij zich dat deze hypermoderne computers niet alleen gebruikt werden omwille van de creatieve mogelijkheden maar vooral vanwege hun snelheid. Elke achttien maanden verdubbelt de snelheid van de processors maar nooit is de creativiteit in de reclamewereld in diezelfde tijdsspanne verdubbeld...

STERKE 'DRIVE'

Goede operatoren beschikken over een ruime hoeveelheid zitvlees. Zij kunnen uren, dagen en zelfs maanden doorgaan op dezelfde stoel met het uitvoeren van alle mogelijke opdrachten. Bewust werkte Micha deeltijds in het laboratorium. Hij gaf de voorkeur aan wat minder inkomen om z'n artistieke vrijheid te kunnen behouden. 's Nachts en in de weekends mocht hij zijn privé-lusten op het toestel botvieren. De computerkunst die hij toen vervaardigde, stond in schril contrast met de blinkende publicitaire resultaten voor z'n opdrachtgevers. Het werden impressionistische, grote donkere prentencollages die hun oorsprong vonden in experimenten uit de donkere kamer en bestonden uit ongebruikt en afgekeurd beeldrestmateriaal. Het is zonder meer lovenswaardig dat Micha verder bleef werken en niet ten prooi is gevallen aan de financiële verleiding. Zelf heeft hij kunnen aanschouwen hoe getalenteerde collega's door de industrie werden opgeslorpt en hun creativiteit verloren. Dat Klein een pienter baasje is, bewees hij door zijn 'baas' ervan te overtuigen dat er meer tijd in onderzoek moest worden geïnvesteerd. Samen met zijn broer, die inmiddels ook in het bedrijf was komen werken, speurde hij de wereld af op zoek naar nieuwere, betere grafische software om betere resultaten uit de computer te kunnen halen. Alles liep lekker tot de Golfoorlog roet in het eten kwam gooien. Opdrachtgevers hielden de knip op de geldbeugel en gebruikte

reclames werden na een opfrisbeurt opnieuw gepubliceerd. Deze klap kwam hard aan. Het bureau sloot de afdeling en het leek erop dat de speeltijd voor Micha afgelopen was. Zijn hoofd zat barstensvol frisse ideeën maar hij beschikte niet over een geschikte computer. Samen met Daniëlle Kwaaitaal schafte hij zich in 1993 een eigen Silicon Graphics aan. Hiervoor telden ze bijna 20.000 euro neer. Met hetzelfde geld kocht je daar destijds een mooie wagen voor. Het deed pijn maar het was een broodnodige investering. Vier jaar later was deze computer nog slechts eentiende van zijn oorspronkelijke prijs waard... Met het nieuwe apparaat werd hard gewerkt en snel werd er nieuwe computerkunst tentoongesteld. Veel zaad kwam er niet in het bakje, de exposities kostten de jonge kunstenaar handenvol geld. Hierdoor werd hij bijna verplicht om andere dan creatieve opdrachten te aanvaarden. Hij gaf les en demonstraties in binnen- en buitenland. Nooit was hij te beroerd om een klus uit te voeren, wat hem dan weer voldoende geld opbracht om 'bij te blijven' om daarna voor zichzelf te kunnen werken. Meer en meer bedrijven -o.a. KPN, Mustang, Philips, Marlboro... - kwamen bij hem aankloppen. Sindsdien heeft hij een agent voor dit werk.

LIEFDE GEVEN EN KUNNEN VERKOPEN

Micha Klein bleef een 'positivo'. Werd er tijdens een tentoonstelling niks verkocht? Geen nood, hij ging verder, wist dat het goed was. Hij heeft geen hoofd dat kan gaan hangen. Zijn gemoedstoestand is de perfecte weerspiegeling van de jeugdcultuur, die op haar beurt een sterke invloed heeft op de inhoud van zijn computerkunst. Micha Klein: "De huidige jeugdcultuur is blij en gelukkig. Jongeren vermaken zich met hun eigen muziek en in hun omgeving. Hun gevoel is opener dan bij vorige generaties. Dit wordt ook in de hand gewerkt door het gebruik van XTC. Cocaïne en speed zijn asociale drugs, ze zijn egostimulerend. Enkel het ik telt bij deze gebruikers. XTC wekt het tegenovergestelde gevoel op, iedereen praat met iedereen. Het wist de barrières en de schroom. Toen deze drug zijn intrede in de danstempels had gedaan, werd er gesproken over de 'second summer of love'."

Klein is niet aan zijn drugproefstuk toe. Hij is er niet vies maar evenmin afhankelijk van. Zijn voorkeur gaat zonder twijfel uit naar XTC. Het heeft de jeugdcultuur van de jaren negentig -althans die van de bezoekers van de danstempels - veranderd, opener en toleranter gemaakt. Klein heeft ook de adolescenten gezien die bijna letterlijk uit hun dak gingen omdat ze vijf tabletten hadden geslikt. Zo iets kan niet. Dat heeft hetzelfde effect als een liter spiritus, daar ga je aan kapot. We praten zeker het gebruik van alcohol en drugs niet goed, maar begrijpen Micha wel. Het eeuwige argument dat alcohol meer doden maakt dan XTC. Een tabletje XTC, het dansen op de (bijna) eindeloze repetitieve muziek, en de housesfeer zijn een homogeen geheel.

Diegenen die zich hier helemaal in uitleven, zich helemaal 'cool' gedragen en eerlijk zijn tegenover zichzelf en anderen, gaan niet ten onder aan de drugs. Zij laten hun pillen testen op puurheid en plassen niet in brievenbussen, slopen geen auto's, huizen of mensen. Ook in dit milieu heeft Micha toonaangevende passen gezet. Op het moment dat het niet lekker liep met de computerkunst, startte hij met de aanmaak van korte videofilmpjes die hij als vj liet zien tijdens fuiven en dansfeesten. Vj is de afkorting van videojockey, een collega van de dj, diskjockey. Micha had tijdens zijn studentenfeesten geobserveerd dat er heel graag naar clips werd gekeken. Hij knutselde zelf nieuwe filmpjes in elkaar en samen met enkele collega's (Maarten Ploeg, Kaap, vj R.E.L. en anderen) zorgde hij voor een snelle verspreiding van deze nieuwe animaties. Dit had veel succes, het ene applaus bracht het andere mee en zo volgde ook de Nederlandse televisie. Het experimenteel Vjen is hoofdzakelijk een Nederlandse aangelegenheid geworden. Eenmaal op de televisie volgde het succes: je wordt pas bekend wanneer je op de buis bent geweest. Kijkbuisbekendheid veroorzaakt een vertrouwd déjà-vu gevoel. Kleins kunst werd er ongewenst beter van. Plots schoot hier en daar iemand wakker. Eén museum had reeds vanaf het begin door dat er iets moois gaande was: het Groninger Museum. Micha krijgt nu de collectors over de vloer die enkele jaren geleden op bourgeoisbijeenkomsten met plezier de 'onkunst' van zijn computerkunst benadrukten. 'Het kan verkeren,' sprak ooit een stadsgenoot... Het mooie aan de combinatie computerkunst, vj-en, en de gehele house- en acidscene is dat het spontaan gebeurde. Micha Kleins creaties stammen uit zijn persoonlijke observaties en weerspiegelen zijn werkelijkheid.

Toch hoort deze opgewekte kunst overal thuis. Voor ouderen is het vreemd te zien hoe deze werken ook tot hun recht komen in de danstempels die -ook al is het een klein beetje- hiermee de rol van een galerie overnemen. Kunstkritici bestaan in hoge mate uit dames en heren die een respectabele leeftijd hebben bereikt. Van hen kan niet worden verwacht dat ze deel gaan uitmaken van de jongerencultuur. Zij hebben gewoon niet gezien wat er na het postmodernisme kwam. Visionair Klein kan er best om lachen: "Oh, keep the spirit high and the juices flowing." Gelijk heeft hij.

